

**Univerzita Karlova**

**Filozofická fakulta**

**Ústav českých dějin**

**České dějiny**

## **Autoreferát (teze) disertační práce**

Mgr. Helena Chalupová

*Revenanti v českém raně novověkém prostoru se zřetelem*

*k evropskému kontextu*

**Revenants in the Early Modern Period in Bohemian Lands with  
regard to the European Context**

Vedoucí práce doc. Mgr. Marie Koldinská, Ph.D.

2023

## Úvod

Příběhy o setkání s přízraky se neomezují na nějakou konkrétní kulturu, ale provází lidstvo od antiky až po moderní dobu, jelikož víra v revenanty byla vždy silná. Jsou tedy ideálním předmět, na jehož základě můžeme zkoumat myšlenky a pocity našich předků, jejich přístup k pohřebním rituálům i představy o zásvěti. Revenantem se míní původně lidská bytost, která se po své smrti z rozličných důvodů navrácí do světa živých – užití termínu „revenant“ v tomto smyslu je spíše moderní záležitostí.

Problematika revenantů představuje téma, v němž se kombinuje křesťanství s lidovým, magickým nazíráním světa, a zároveň také platí, že smrt na jedné straně vzbuzuje negativní asociace a pocity, leckdy i odpor, ovšem na straně druhé bývá záležitostí, která lidi vábí a zajímá. Ať už kvůli vlastnímu ujištění, co se s jedincem po smrti bude dít, nebo z důvodu obav o osud zesnulých blízkých lidí. V některých případech se také jedná o vizualizované výčitky vlastního svědomí.

### Cíle a metody

V prvé řadě bylo nutností vytvořit reprezentativní vzorek příběhů o revenantech z období raného novověku, nikoliv ovšem vyčerpávající souhrn, nicméně hlavní náplň práce v prvních letech tvořila heuristika pozitivistického typu. V rámci vymezení rozsahu práce bylo vytýčeno mezidobí let 1500 až 1800, datační mezníky vzhledem k ambici sledovat kontinuitu některých jevů ani na počátku výzkumu nebyly pojímány jako absolutní a počítalo se s jistými dílčími přesahy na obou stranách výše zmíněného časového intervalu, což se také v praxi realizovalo.

V disertační práci jsou průběžně hodnoceny sociální, náboženské i kulturní aspekty, jež na výše řečené měly v daném období vliv, např. význam reformace, osvícenství atd. – Zájem se tedy rovněž soustředí na prolínání kontinuity a změny v nahlížení na revenanty v dlouhodobých historických procesech raného novověku. Hlavní důraz je kladen na jednotlivé případy výskytu revenantů v českých zemích, které uchovaly dobové prameny, a na komparaci téhož s případy v ostatních zemích Evropy. Jedním z úkolů práce byla formulace závěrů o tom, zda se prostředí českých zemí v problematice revenantů vyznačuje svébytnými specifiky a jak se v něm propojují tendence typické pro jiné regiony Evropy.

Vhodné uchopení tématu představuje zejména směr multidisciplinárních dějin emocí,<sup>1</sup> jež jsou těsně propojené s psychologíí, antropologií a neurovědou a soustřeďují se na

---

<sup>1</sup> Rob BODDICE, *The History of Emotions*, Manchester 2018.

zodpovězení základních otázek, jak vznikají emoce, kterak se proměňují v běhu času a spoluvytváří historii – celkově tedy, jak lidé minulosti svou historii prožívali. Smrt jako taková umožňuje porozumět cílům a smyslu života, vyjadřuje jeho kulturní principy a slouží jako prostředek, pomocí kterého se společnost konstituuje a upevňuje.

Disertační práce tedy sleduje proměny nahlížení na revenanty, a tudíž transformace jejich podoby v průběhu ubíhajícího času. V tomto směru se pracuje s hypotézou, že se samotná představa revenanta měnila v kontextu změn sociálních, náboženských a kulturních vztahů, přičemž tyto mohly být vzájemně provázané, nebo koexistovat vedle sebe. Úkolem je tedy postihnout aspekty toho, jak představa o revenantech postupně krystalizovala, dále pak dynamiku a různé tempo vývoje těchto složek, na jejich vzájemné působení, ovlivňování a střetávání.

Cílovou syntézu vytváří průřezová témata, či respektive subtémata, jež ve výsledku tvoří výpověď o kultuře a mentalitě raného novověku, prolínání postojů oficiálních i lidové kultury a vzájemné ovlivňování. Uvedená průřezová subtémata jsou řazena chronologicky dle období, pro něž je daný jev typický, přičemž hlavní metodologické postupy spočívají v přístupech kulturní historie a dějin emocí.

V centru pozornosti stál také pohřební rituál a vztah k pozůstatkům zemřelého. Jedním z obvyklých důvodů návratu mrtvých byl i nedokonale provedený pohřeb, který lidová kultura vnímala jako signifikantní pro posmrtné směřování zemřelého. V tomto směru se klíčovou ukázala otázka projevování či neprojevování úcty k ostatkům běžných lidí, kteří neměli nimbus svěťce.

Předkládaná disertační práce směřuje k syntéze problematiky na území českých zemí, jež je doplňována o zahraniční příklady, které se udály ve stejném období, a s nimi porovnávána. Jako hlavní knižní produkce pro srovnání byla zvolena britská odborná literatura. Velká Británie představuje zemi s hlubokou tradicí příběhů o zjevování revenantů a výzkum problematiky zde dlouhodobě aktivně probíhá. Výzkum se okrajově dotýká i německých, rakouských, polských a slovenských oblastí, s nimi české země pojí sousedství, a v některých případech i společná minulost a sdílené zkušenosti.

Z pochopitelných důvodů není možné určit úplnou a naprostou pravdivost popisovaných zážitků, představují ovšem cenný pramen pro to, jak vnímání revenantů utváří sociokulturní kontext. V tomto smyslu se není možné soustředit na dokazování či vyvracení reálnosti uvedených případů. Pro vystižení konkrétního zjevení mrtvého je užít převážně novodobější

pojmem „revenant“, pro osobu, jež vypovídá o zjeveních revenanta, zase termíny „svědek / pozorovatel“. Nejfrekventovanější dobové termíny, s nimiž se setkáváme v pramenech, jsou pojednány ve třetí kapitole.

## **Prameny**

Primární prameny výzkumu tvoří v první řadě subjektivní zprávy a osobní příběhy, které se dochovaly v historických pramenech doby raného novověku. Pramenná základna je pro každé řešené téma je však odlišná, celkově převažují dobové staré tisky, publikované ke konkrétním tématům. Co se týče dalších pramenů, v českém prostředí se jako nejvhodnější zdroj ukazují prameny církevní povahy, zachycující často stručné minuciózní záležitosti, a barokní exempla, přičemž druhý typ je již několik let intenzivně studován.<sup>2</sup>

Velký potenciál mají prameny archivních fondů farní a vikariátní provenience, konkrétně zejména písemnosti církevní správy, matrik, farních pamětních knih atd. Důležité je ovšem kritické zhodnocení jejich výpovědní hodnoty.

Další podstatný pramen představují prameny osobní povahy, jako např. kroniky dané lokality, soukromé rodinné kroniky, osobní paměti apod., a dále pak dobové zpravodajské brožury, jelikož povědomí o některých revenantských aférách se též šířilo touto formou tiskem.

Poněkud náročnějším faktorem studia tématu revenantů zůstává, že se v pramenech českého prostoru mnoho případů objevuje *in marginam* jiného problému, např. výpovědí u vyšetřovací komise v případě kriminální záležitosti apod., a mnohé bývají efeménní epizodou bez zásadnější výpovědní hodnoty. Takové věci není možné soustavně podchycovat a lokalizovat, takže je obvykle badatel objeví zcela náhodou při výzkumu jiné problematiky.

## **Členění kapitol**

Jak již bylo řečeno, pro účely vytvoření syntetického uchopení problematiky byla zvolena podoba vykreslení tohoto obrazu skrze dílčí kulturní subtémata. Syntéza rozhodně nebude vyčerpávající a přinášející absolutní deskripci tématu, ale budoucím, navazujícím výzkumům poskytne základní opěrné body.

První kapitoly nastiňují problematiku umírání a pohřebního rituálu a pochopitelně se jedná o téma velice obsáhlé, takže se pozornost zaměřovala na aspekty, klíčové právě pro revenanty. Navazující kapitoly vystihují formální znaky revenantů, tj. terminologii, jež se užívá

---

<sup>2</sup> V poslední době např. Tomáš HAVELKA, Revenanti v exemplech českojazyčné literatury 17. a 18. století. Pokus o typologii exemplových narativů s tématy návratu mrtvých. HOP. Historie – Otázky – Problémy Roč. 11, č. 1 (2019), s. 81–96.

v textech, podobu a vhodný časoprostor pro jejich zjevování se živým lidem – svědkům / pozorovatelům zjevení. Navazující, spíše deskriptivní kapitola, nastiňuje myšlenkové uchopení revenantů vybranými příslušníky soudobé intelektuální elity s cílem postavit jejich postoje proti myšlenkovému světu neelitních vrstev. Další část práce tvoří specifická sociokulturní subtémata, jež reprezentuje fenomén vlkodlaků, fextů a legenda o mši duchů. V závěru práce se nachází vyličení případu konkrétního slezského revenanta, dále pak zamyšlení nad úlohou žen a dětí v revenantských aférách, vystižení motivu revenantů v dochovaných ukázkách českých zpravodajských tisků a následně vhléd do problému sebevrahů a hledání pokladů za využití nekromancie. Každé uvedené sub téma bylo zvoleno s ohledem na klíčovou úlohu revenanta v dané věci.

## **Bibliografie**

### **Archivní prameny**

#### **Archive in Niedersachsen und Bremen, Nds. Landesarchiv, Abt. Hannover**

Zivilsachen und Privatklagen

#### **Knihovna Národního muzea, Praha**

Nowina Hrozna (!) a žalostiwá / o třech Djkách zauffalých..., 1711.

#### **Městské muzeum Počátky**

Nowina gistá a prawdiwá, kterak tohoto Roku, geden Ožralec w Sstayermarku..., Praha 1711.

#### **Moravská zemská knihovna, Brno**

Nowina gistá a prawdiwá, kterak tohoto Roku geden Ožralec w Stayermarku..., Brno 1717.

#### **Sächsisches Hauptstaatsarchiv Dresden**

Oberkonsistorium

#### **Státní oblastní archiv Třeboň**

fond Historica Třeboň IV. díl 1571–1592 (1493)

fond Rukopisy Třeboň, 1369–1860

#### **Státní oblastní archiv Plzeň**

fond Ústřední správa Palm

fond Vrchní úřad Ostrov

### **Státní okresní archiv Cheb**

fond Archiv města Cheb (1242)-1945

### **Státní okresní archiv Jindřichův Hradec**

fond Archiv města Dačice, 1447–1945 (1951)

### **Státní okresní archiv Kolín**

fond Arciděkanský úřad Kouřim

fond Jindřich Václav Zyvalda

fond Svoboda Bedřich

### **Státní okresní archiv Liberec**

fond Rodinný archiv Hütterových (1714–1853)

### **Státní okresní archiv Louny**

fond Farní úřad Panenský Týnec

### **Staré tisky**

*A Strange and wonderfull discovery of a horrid and cruel murther committed fourteen years since upon the person of Robert Eliot, of London, at Great Driffield in the East-Riding of the county of York discovered in September last by the frequent apparitions of a spirit in several shapes and habits unto Isabel Binnigton...*, [London] 1662.

Joseph ADISSON, DESTOUCHES, Luise Adelgunde Victorie GOTTSCHED, *Das Gespenst Mit Der Trummel Oder Der Wahrsagende Ehemann: Ein Lustspiel Des Herrn Addisons Nach Dem Französischen Des Herrn Destouches Übersetzt Von L.a.v. Gottschedinn*, Wienn 1765.

Bohuslav BALBÍN, *Miscellanea historica Regni Bohemiae...*, Praha 1681.

Jean BODIN, *Anderer Theil Oder Anhang Johannis Bodini Dæmonomanicæ...*, Hamburg 1698.

Johann J. BRÄUNER, *Joh. Jacob Bräuners Physicalisch- Und Historisch Erörterte Curiositäten Oder Entlarvter Teufflicher Aberglaube Von Wechselbälgen Wehr-Wölffen Fliegenden Drachen Galgen-Männlein*, Frankfurth a.M. 1737.

Augustin CALMET, *Traité Sur Les Apparitions Des Esprits Et Sur Les Vampires Ou Les Revenans De Hongrie De Moravie.*, Paris 1751. "

Daniel DEFOE, *An Essay on the History and Reality of Apparitions*, London 1727.

*Dreyfacher Glaubwürdiger und Warhaffter Bericht, Von dem Erschröcklichen Wetter ... zu Teuchern ... Wie auch ferner Von dem Budissinischen ... Gespenst*, Frankfurt 1684.

*Eigentliche und warhafftige Erzehlung von dem Kobald/ Polter-Geist oder Hexen-Gespenst/ Welches sich bißhero zu St. Annaberg...*, Leipzig 1691.

*Ein sehr grausames erschröckliches Wunderzeichen von Gott dem Allm. bey der Staddt Opotschna erzeiget und geoffenbaret*, Jan Jičínský: Prag 1586.

Erasmus FRANCISCI, *Der Höllische Proteus Oder Tausendkünstige Versteller*, Nürnberg 1690.

Joseph GLANVILL, *Saducismus Triumphatus...*, London 1681.

Jacob Immanuel HAMILTON, *Dissertatio Juridica De Non Rescindendo Contractu Conductionis Ob Metum Spectrorum*, Halle 1742.

Mikuláš HENEL VON HENNENFELD, *Silesiographia Hoc Est Silesiae Delineatio...*, 1613.

Mikuláš HENEL VON HENNENFELD, *Nicolai Henelii Ab Hennenfeld Silesiographia Renovata Necessariis Scholiis Observationibus Et Indice Avcta. Ps. 2.*, Wratislaviae 1704.

*Historischer Bericht Von Dem Gespenste Zu Gosseck/ Einem Hoch-Adlichen Pölnitzschen Dorffe/ Unweit Der Saale/ Im Hoch-Fürstl. Sächs. Weissenfelßischen Ampte Freyburg Gelegen: Was Sich Mit Demselben Anno 1685*, Leipzig 1686.

*Historische Beschreibung Von dem Budißinischen Gespenst: Was sich mit demselben Anno 1684. begeben und zugetragen/ Wobey etlicher Theologorum Schriftmäßiges Bedencken/ Was von dieser Sache nach Gottes Wort zu halten*, [s. 1.] 1684.

*Kurtze Relation Das ist Gründliche Und Warhafftige Beschreibung was es allerseids für eine Gelegenheit mit dem nechstverschiedenen Reichstag gehabt und wie es allda ergangen: Item:*



*Von einem PolterGeist Welcher sich zu Preßburg hat sehen lassen und wie es mit demselben ergangen...*, Leipzig 1608.

Josef LAURITSCH, *Prwnj Wěk Rodičky Božj Russánské Nebo Kronyka Spráwa o Počátu Ctěnj a Dobrodinjh Starožitného Russánského Obrazu Marye Matky Božj Který W Czeském Gičjně W Chramě Swatého Ignácya Towarysstwa Gežjssowa Giž Na Druhý Wěk s Welikau Pobožnostj Ctěn Býwá*, Hradec Králové 1743.

Ludwig LAVATER, *De spectris, lemuribus et magnis ...: liber unus*, [Genevæ], [1569].

Christian LEHMANN, *Christian Lehmanns Sen. weiland Pastoris zu Scheibenberg Historischer Schauplatz derer natürlichen Merckwürdigkeiten in dem Meißnischen Ob*, 1699.

Christoph Heinrich LOEBER, *Kurtze und Warhafftige Erzehlung von einem Gespenste, welches sich in diesem 1695ten Jahre in dem HochAdel. Gleichischen Dorffe Ober-Crossen der Orlamündischen Inspection*, Rudolstadt 1695.

Pierre LE LOYER, *Discours des spectres ou Visions et apparitions d'esprits comme anges, demons et ames se monstrans visibles aux hommes*, Paris 1608.

Lucas MAYER, *Warhafftige vnd Wunderbarlich / Newe zeitung von einem pauren / der sich durch Zauberey / des tags siben stund zu ainen wolff verwandelt hat / vnd wie er darnach gericht ist worden durch den Colnischen Nachrichten / den letzen October Im 1589 Jar*.

Henry MORE, *An Antidote Against Atheisme*, London 1653.

Henry MORE, *An Antidote against Atheism or an Appeal to the Naturall Faculties of the Minde of Man Whether There Be Not a God*, London 1655.

Johann NEGELE, *Warhafftige vnd wunderbarliche Newe zeitung/ von einem Bawren/ der sich durch Zauberey/deß Tags siben stnnd zu einem Wolff verwandelt hat/vnd wie er darnach gericht ist worden durch den Cölnischen Nachrichten/den letzen October im 1589*.

Giovanni Francesco PICO DELLA MIRANDOLA – Martin WEINRICH – Karl WEINRICH, *Strix Sive De Ludificatione Daemonum Dialogi Tres*, Strassburg 1612.

Augustinus SARTORIUS, *Verteüschtes Cistercium Bis-Tertium, Oder Cistercienser Ordens-Historie...*, Prag 1708.

Sigismund SCHERERTZ, *Libellus Consolatorius De Spectris Hoc Est Apparitionibus & Illusionibus Daemonum*, Wittenberg 1621.

Niclas SCHREIBER, *Warhafftige Vnd erschreckliche Beschreibung von vielen Zauberern Oder Hexen/ wie vnd warumb man sie hin vnd wider/ verbrandt in diesem 1589.Jahre Was sie getrieben vnd bekandt haben männiglich zur trewen warnung gestellet. Auch von einem Werwolff welcher zu Bepper ist gerichtet worden den 31.October dieses 1589. Jars was bæser Thaten er begangen hat.* Köln: Schreiber, Nikolaus, 1589. Halle, Saale: Universitäts – und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt

<http://digitale.bibliothek.unihalle.de/vd16/content/pageview/1116223> [20. 11. 2018]

Christian STIEFF, *Schlesisches Historisches Labyrinth Oder Sammlung Von Hundert Historien Allerhand Nahmen Oerter Personen ... in Schlesien*, Breßlau 1737.

Johann Samuel STRYK, Andreas BECKER, *Disputatio Iuridica Inauguralis De Iure Spectrorum*, Halle 1700.

Gerard van SWIETEN, *Abhandlung Des Daseyns Der Gespenster: Nebst Einem Anhang Vom Vampyrismus*, Augsburg 1768.

Benedictus TEICHMAN, *Neue Zeitung Von Brodt das zum Stein worden Und einem Poltergeist der sich zu Preßburgk in Ungern*, Magdeburg 1607.

Leonhart THALEMANN, *Eigentliche Beschreibung Des Gehovischen Non[n]En-Gespensts...*, 1684.

Christian THOMASIIUS, *Herrn Christian Thomasens, ... Juristische Entscheidung Der Frage: Ob Einer Einem Andern, Wegen Furcht Vor Gespenstern, Die Haus-Miethe Wieder Aufssagen Können?...*, Halle 1711.

Antonio de TORQUEMADA, *Jardin De Flores Curiosas: En Que Se Tratan Algunas Materias De Humanidad Philosophia Theologia Y Geographia*. Anveres 1575.

*Victori-Schlüssel, Mit welchem der Durchleuchtigste, Großmächtigste, vnd Sieghafftige Fürst vnnd Herr, Herr Gustavus Adolphus, der Schweden, Gothen vnd Wenden König...*, [B. m.: b. n.], 1631.

Mauritius VOGT, *Das Jetzt-lebende Königreich Böhmen...*, Franckfurt und Leipziz 1712.

*Warhaffter Bericht von der Belägerung und mit gestürmter hand Eroberung der Stadt Pilsen inn Behem...*, [B. m.: b. n., 1619].

Josef WEBER – František TOMSA, *Dwadcatero powjdaček s 18 biblickými naučenjmi z Přislowj Ssalamaunových*, Praha 1810.

## Edice pramenů

Jan František BECKOVSKÝ, *Poselkyně starých příběhův českých, díl druhý, svazek druhý, L. 1608–1624*, ed. Antonín Rezek, Praha 1879.

DĚTMAR Z MERSEBURKU, *Kronika*, Praha 2008.

*Dokumenty tridentského koncilu: latinský text a překlad do češtiny*, překlad Ignác Antonín Hrdina, Praha 2015.

Jean GOBI, *Dialogue Avec Un Fantôme*, Marie-Anne Polo de Beaulieu (ed.), Paris 1994.

Hans Jakob Christoffel von GRIMMELSHAUSEN, *Dobrodružný Simplicius Simplicissimus*, Praha 1976.

Jan Antonín HARBUVAL A CHAMARÉ, *Popis dobývání pokladu na Tempelbergu v letech 1771, 1772 a 1773: (z historie hradu Velešova)*, Bohumír Smutný – Vilém Kratochvíl (eds.), Potštejn 2007.

Caesarius de HEISTERBACH, *Vyprávění o zázracích: středověký život v zrcadle exempli*, Jana Nechutová (ed.), Praha 2009.

HOMÉROS, *Odyseia*, Praha 2020.

KAREL IV., *Karel IV., literární dílo*, Praha 2000.

KOL. AUTORŮ, *Kroniky doby Karla IV.*, Praha 1987.

Christian LEHMANN, *Die Kriegschronik - Sachsen Mit Erzgebirge: Nach Dem Originale Der „Deutschen Kriegschronik“ Des Erzgebirgschronisten Magister Christian Lehmanns 1916 Bearbeitet Und Herausgegeben*, Leo Bönhoff – Hendrik Heidler (eds.), Norderstedt 2013.

*Paměti Jana Jiřího Haranta z Polžic a Bezdržic od r. 1624 do r. 1648*, Ferdinand Menčík (ed.), Praha 1897.

PLINIUS MLADŠÍ, *Antická knihovna – Dopisy*, Praha 1988.

Pavel SKÁLA ZE ZHOŘE, *Pavla Skály ze Zhoře Historie česká od r. 1602 do r. 1623, I. díl*, Karel Tieftrunk (ed.), Praha 1865.

Miloš SLÁDEK, *Malý svět jest člověk, aneb, Výbor z české barokní prózy*, Jinočany 1995.

Walter L. STRAUSS, *The German Single – Leaf Woodcut 1550–1600*, New York 1975.

## Literatura

Adolf ADAM, *Liturgický rok. Historický vývoj a současná praxe*, Praha 1998.

Karolína ADAMOVÁ, *Právo a strašidla*. In *Acta historico-iuridica Pilsnensia: sborník příspěvků ze setkání pracovníků kateder právních dějin z České a Slovenské republiky: Plzeň 21.–23. 9. 2006, Plzeň 2007*, s. 125–129.

Vilém AMORT, *Báchorky a pověsti města Berouna a okolí*, Beroun 1894.

Philippe ARIÈS, *Dějiny smrti*, Praha 2020.

Jessica BARKER, *The Speaking Tomb: Ventriloquizing the Voices of the Dead*, in: Stephen Perkinson – Noa Turel (eds.), *Picturing Death 1200-1600*, Brill, Leiden, 2021, s. 129–163.

Jonathan BARRY, *News from the Invisible World: The Publishing History of Tales of the Supernatural c.1660-1832*, in: J. Barry, O. Davies and C. Usborne (eds), *Cultures of Witchcraft in Europe from the Middle Ages to the Present*, Basingstoke 2017.

Jonathan BARRY, *Raising spirits: how a conjuror's tale was transmitted across the Enlightenment*, Houndmills Basingstoke Hampshire 2013.

Patrik BAXA, *Prešporský duch: svedectvo dejín*, Bratislava [2016].

Tomáš BEDNAŘÍK, *Kniha pověstí z Rakovnicka, Novostrašicka, Křivoklátska, Poddžbánska, Jesenicka a Čisticka*, Rakovník 1998.

Wolfgang BEHRINGER, *Chonrad Stoeckhlin a „noční houf“: příběh z raného novověku*, Praha 2018.

Jaromír BĚLIČ – Adolf KAMIŠ – Karel KUČERA, *Malý staročeský slovník*, Praha 1978.

Gillian BENNET, *Ghost and Witch in the Sixteenth and Seventeenth Centuries*, *Folklore*, 97:1 (1986), s. 3-14.

Popelka BILIÁNOVÁ, *Pražské pověsti*, Praha 1995.

Alexander BITZEL, *Anfechtung Und Trost Bei Sigismund Scherertz: Ein Lutherischer Theologe Im Dreissigjährigen Krieg*, Göttingen 2002.

Antonín BLAŽEK, *Vlci a vlkodlaci na Chrudimsku*, *Český lid* 15, 1906, s. 236–242.

Rob BODDICE, *The History of Emotions*, Manchester 2018.

Rob BODDICE, *The History of Emotions*, in: Sasha Handley — Rohan McWilliam — Lucy Noakes (edd.), *New Directions in Social and Cultural History*, London 2018, s. 45–63.

Petr Grigor'jevič BOGATYREV, *Vampires in the Carpathians: magical Acts, Rites, and Beliefs in Subcarpathian Rus*, New York 1998.

Mirjam BOHATCOVÁ, „*Hrůzyplný a děsivý úkaz*“ na jednolistu Jiřího Nigrina z roku 1571. In: *Nové Město pražské ve 14. –20. století...*, Praha 1998 s. 145–152.

Tommaso BRACCINI, *Před Draculou: archeologie upíra*, Praha 2014.

Petr BRESTOVANSKÝ, *Archeologický výzkum centra Hrádku nad Nisou v letech 2009–2010*, Čtvrtletník Severočeského muzea v Liberci. - Č. léto (2011), s. 1–2.

Martin BRÜTZKE, „*Wer im Schutze des Höchsten wohnt, Und ruht im Schatten des Allmächtigen*“ (Psalm 91, vers 1). *Besonderheiten und Aufzeichnungen einer Bautzener Gespenstergeschichte von 1683/84 in verschiedenen Chroniken*, Oberlausitzer Heimatblätter 59/2018, s. 4–14.

Radomír BUŽEK, *Nauka o očištění na Tridentském koncilu*, *Studia Theologica* 2013, 15(4): s. 200–213.

Alessandro CATALANO, *Zápas o svědomí: kardinál Arnošt Vojtěch z Harrachu (1598–1667) a protireformace v Čechách*, Praha 2008.

Stuart CLARK, *Vanities of the Eye: Vision in Early Modern European Culture*, Oxford 2012.

Kathleen COHEN, *Metamorphosis of a Death Symbol: The Transi Tomb in the Late Middle Ages and the Renaissance*, Los Angeles 1973.

André CORVISIER, *Tance smrti*, Praha 2002.

Robert CROCKER, *Henry More 1614-1687: a Biography of the Cambridge Platonist*, Dordrecht 2003.

Martin ČECHURA, *Duše nevinná stává se andělem. Dětské hroby jako prostředek komunikace mezi světem pozemským i záhrobním*. In: *Historie – Otázky – Problémy* Roč. 11, č. 1 (2019), s. 52–62.

Hermann DALLHAMMER – Werner BÜRGER, *Ansbach*, Ansbach 1993.

Owen DAVIES, *Ghosts. 1: a Social History : 1660–1762: The Enlightenment?*, London 2010.

Owen DAVIES, *Ghosts. 2: a Social History : 1762–1820 : Cock Lane Common Sense and Morality*, London 2010.

Owen DAVIES, *The Haunted: A Social History of Ghosts*, Basingstoke 2009.

Jean DELUMEAU, *Hřích a strach: Pocit viny na evropském Západě ve 13. až 18. století*, Praha 1998.

Bernward DENEKE, *Legende und Volkssage: Untersuchungen zur Erzählung vom Geistergottesdienst*, Frankfurt am Main 1958.

*Deutsche Sagen*, herausgegeben von der Brüdern Grimm, Berlin 1987.

Johannes DILLINGER, *Auf Schatzsuche Von Grabräubern Geisterbeschwörern und Anderen Jägern Verborgener Reichtümer*, Freiburg 2011.

Peter DINZELBACHER, *Poslední věci člověka. Nebe, peklo, očistec ve středověku*, Praha 2004.

Doroteja DOBREVA, *Die Geistermesse in Stanimaka. Politische Implikationen eines internationalen Erzählstoffes*, Bayerisches Jahrbuch für Volkskunde, München, 2005, s. 93–101.

Dana DVOŘÁČKOVÁ-MALÁ a kol., *Děti a dětství: od středověku na práh osvícenství*, Praha 2019.

Michał DZIK, *Przemiany zwyczajów pogrzebowych w miedzyrzeczu Bugu i górnej Narwi (XI–XV w.), Tom I. a II*, Rzeszów 2015.

Cecile DUPEUX – Peter JEZLER – Jean WIRTH – Gabriele KECK – Christian von BURG – Susan MARTI, *Iconoclasm. Vie et mort de l' image médiévale*, Paris 2001.

Émile JOBBÉ-DUVAL, *Les morts malfaisants: „larvae, lemures“, d'après le droit & les croyances populaires des Romains*, Paris 1924.

Mircea ELIADE, *Mýtus o věčném návratu*, Praha 2019.

Emily EDWARDS, *A House That Tries to Be Haunted: Ghostly Narratives in Popular Film and Television*, in: James HOURAN, *Hauntings and Poltergeists: Multidisciplinary Perspectives*, [s. l.] 2008, s. 82–120.

Hilary EVANS, *The Ghost Experience in a Wider Context*, in: James Houran, *Hauntings and Poltergeists: Multidisciplinary Perspectives*. McFarland; 2008, s. 41–61.

Ovidius FAUST, *Zo starých zápisnic mesta Bratislavy*, Bratislava 1933.

Helmuth FEIGL, *Zauberei und Geisterseherei im Landgericht Rapottenstein zu Anfang des 18. Jahrhunderts*, Unsere Heimat: Monatsblatt des Vereins für Landeskunde von Niederösterreich und Wien 58 (1987), s. 123–133.

Debbie FELTON, *Haunted Greece and Rome: Ghost Stories from Classical Antiquity*, Austin 1999.

Angelika FRANZ – Daniel NÖSLER, *Geköpft und gepfählt. Archäologen auf der Jagd nach den Untoten*, Darmstadt 2016.

Nikolas FUNKE, *Naturali legitimâque Magica. Das ‚Festmachen‘ im Militär des 16. und 17. Jahrhunderts*. In: Arbeitskreis Militär und Gesellschaft in der Frühen Neuzeit e.V. (Hrsg.): *Militär und Gesellschaft in der Frühen Neuzeit*. Band 13, Nr. 1. Universitätsverlag Potsdam, 2009, s. 16–32.

Carlo GINZBURG, *Benandanti: čarodějnictví a venkovské kultury v 16. a 17. století*, Praha 2002.

Carlo GINZBURG, *Noční příběh: sabat čarodějnic*, Praha 2003.

Anton GNIERS, *Topographie der historischen und kunstgeschichtlichen Denkmale in den Bezirken Tepl und Marienbad*, Augsburg 1932.

Julian GOODARE, *Ghosts, fairies and the world of spirits*, in: Susan Broomhall (ed.), *Early Modern Emotion. An Introduction*, London / New York 2017, s. 334–336.

Laura GOWING, *The Haunting of Susan Lay: Servants and Mistresses in Seventeenth-Century England*, *Gender & History*, 14:2 (2002), s. 183–201.

Stephen GREENBLATT, *Hamlet in Purgatory*, Princeton 2002.

Josef Virgil GROHMANN, *Pověry a obyčaje v Čechách a na Moravě*, Praha 2010.

Josef Virgil GROHMANN, *Pověsti z Čech*, Praha 2009.

Václav GRUBHOFFER, *Zdánlivá smrt: noční můra osvícenské Evropy*, Polička/Praha 2018.

Aron Jakovlevič GUREVIČ, *Kultura a společnost středověké Evropy očima současníků: exempla 13. století*, Praha 2022.

Cornelius GURLITT, *Beschreibende Darstellung der älteren Bau- und Kunstdenkmäler des Königreiches Sachsen*, Dresden 1909.

Alejandra GUZMÁN ALMAGRO, *Des noms anciens pour des peurs modernes: le lexique des fantômes dans le De Spectris de Ludwig Lavater*, in: Francesco D'Antonio – Catherine Schneider – Emmanuelle Sempère (eds.), *Voir Des Fantômes*, Paris 2018, s. 185–200.

Alejandra GUZMÁN ALMAGRO, *Fantasmas: Apariciones Y Regresados Del Más Allá*, Vitoria-Gasteiz 2017. [Přízraky: Zjevení a navrátilci z onoho světa.]

Eva HAJDINOVÁ, *Z cesty své nesejdeme: osudy východočeských a hornolanguedockých protestantských komunit v 18. století*, Praha / Dolní Břežany 2016.

Ota HALAMA, „*Obludám nočním tváří v tvář*“. *Revenanti v textech předbělohorských nekatolíků*, In: *Církev a smrt: institucionalizace smrti v raném novověku = Church and death: the institutionalization of death in the early modern times*, Praha 2007, s. 55–68.

Gerald HALL GEROULD, *The Grateful Dead: The History of a Folk Story*, London 1908.

Sasha HANDLEY, *Visions of an Unseen World: Ghost Beliefs and Ghost Stories in Eighteenth Century England*, London 2007.

Tomáš HAVELKA, *Revenanti v exemplech českojazyčné literatury 17. a 18. století. Pokus o typologii exemplových narativů s tématy návratu mrtvých*. HOP. Historie – Otázky – Problémy Roč. 11, č. 1 (2019), s. 81–96.

P. M. HEBBE, *Svenskarna i Böhmen och Mähren: Studier i tjeckisk folktradition och litteratur*, Uppsala 1932. [Švédové v Čechách a na Moravě: studie z české lidové tradice a literatury.]

Zdeněk HOJDA, *Cesta pátera Plachého z Prahy do Kutné Hory aneb Jak se rodí legenda*. In: *Kutná Hora v době baroka*, Praha 2005 s. 52–66.

Ladislav HOSÁK, *Nález pokladu jako historický pramen*. Muzejní a vlastivědná práce: Časopis Společnosti přátel starožitností Roč. 3 (73), č. 1, (1965), s. 54-56.

James HOURAN, *Hauntings and Poltergeists: Multidisciplinary Perspectives*, [s.l.] 2008.

Kateřina HORNÍČKOVÁ – Michal ŠRONĚK – Milena BARTLOVÁ (eds.), *Umění české reformace: (1380–1620)*, Praha 2010.

Marta HRADILOVÁ – Marie TOŠNEROVÁ (eds.), *Jakž lidé hodnověrní zprávu činí: formy písemné komunikace v raném novověku*, Praha 2018.

František HRUBÝ, *Z hospodářských převratů českých v století XV. a XVI.*, in: *Český časopis historický* 30, č. 2, 1924, s. 205–236.

Jana HUBKOVÁ, *Fridrich Falcký v zrcadle letákové publicistiky. Letáky jako pramen k vývoji a vnímání české otázky v letech 1619–1632*, Praha 2010.

Rudolf HUDEC, *Františkáni v Bratislavě v letech 1238–1950*, Bratislava 2009.



Michael HUNTER, *New light on the 'Drummer of Tedworth': conflicting narratives of witchcraft in Restoration England*. *Historical Research*, 78, s. 311–353.

Helena CHALUPOVÁ, *Vlkodlakův rov. Rozprava kulturněhistoricko-etnologicko-archeologická*. *HOP. Historie – Otázky – Problémy* Roč. 11, č. 1 (2019), s. 135–145.

Fredrika H. JACOBS, *Non Quite Dead. Imaging the Miracle of Infant Resuscitation*, in: Stephen Perkinson – Noa Turel (eds.), *Picturing Death 1200–1600*, Brill, Leiden, 2021, s. 188–210.

Montague Rhodes JAMES, *Twelve Medieval Ghost-Stories*, *The English Historical Review*, Vol. 37, No. 147 (Jul., 1922), s. 413–422.

Marjatta JAUHAINEN, *The Type and Motif Index of Finnish Belief Legends and Memorates*, Helsinki 1998.

Andrew JOYNES, *Medieval ghost stories. An Anthology of Miracles, Marvels and Prodigies*, Woodbridge 2003.

Nigel LLEWELYN, *The Art of Death: Visual Culture in the English Death Ritual c. 1500–c. 1800*, London 1997.

Peter JEZLER, *Himmel, Hölle, Fegefeuer*, Zürich 1994.

Josef JIREČEK, *Studie z mytologie české*, *Časopis Musea království českého* 37, 1863, č. 1, s. 3–28.

Jacques JOSEPH, *Svět jako živý stroj: filosofie Henryho Mora na rozhraní renesance a novověku*, Praha 2021.

Karel KAZDA, *Pověsti a staré tradice z Podbrdská*, Beroun 1923.

David KEYWORTH, *Troublesome corpses: vampires & revenants, from antiquity to the present*, Southend-On-Sea U.K 2007.

Dana KLÍROVÁ – Pavlína MAŠKOVÁ (eds.), *Byli v Čelákovících upíři? Půlstoletí od mediálně proslulého archeologického výzkumu*, Čelákovice 2018.

Pravoslav KNEIDL, *Česká lidová grafika v ilustracích novin, letáků a písniček*, Praha 1983.

Ralfs KOKINS, *Kurzemes vilkaču nostāsti*, Zvaigzne 2007.

Michaela KRÁLÍKOVÁ, *Pohřební rítus 16. -18. století na území střední Evropy: (antropologicko-archeologická studie)*, Brno 2007.

- Karl KUNSTLE, *Die Legende der drei Lebenden und drei Toten und der Totentanz*, Freiburg 1908.
- Nikolaus KYLL, *Tod, Grab, Begräbnisplatz, Totenfeier; zur Geschichte ihres Brauchtums im Trierer Lande und in Luxemburg unter besonderer Berücksichtigung des Visitationshandbuches des Regino von Prüm (d. 915)*, Bonn 1972.
- Jacques LE GOFF, *Zrození očistce*, Praha 2003.
- Emanuel LE ROY LADURIE, *Montaillou, okcitánská vesnice v letech 1294–1324*, Praha 2005.
- Claude LECOUTEUX, *Přízraky a strašidla středověku*, Praha 1997.
- Claude LECOUTEUX, *The secret history of poltergeists and haunted houses: from pagan folklore to modern manifestations*, Rochester 2012.
- Claude LECOUTEUX, *Vily, čarodějnice a vlkodlaci ve středověku*, Praha 1998.
- David LEDERER, *Madness, religion and the state in early modern Europe: a Bavarian beacon*, Cambridge 2009.
- Jan LHOTÁK, *Tzv. Řešátkovy paměti města Sušice z přelomu 17. a 18. století. Zlatá stezka. Sborník Prachatického muzea xv (2008), s. 107–125.*
- Nigel LLEWELYN, *The Art of Death: Visual Culture in the English Death Ritual c. 1500–c. 1800*, London 1997.
- Jan LUFFER, *Katalog českých démonologických pověstí*, Praha 2014.
- Ondřej MACEK (ed.), *Po vzoru Berojských: život i víra českých a moravských evangeliků v předtoleranční a toleranční době*, Praha 2008.
- Karel Hynek MÁCHA, *Pouť krkonošská*, Praha 1959.
- Anna MALCHÁRKOVÁ, *Záhada kamenného svědka*, Ostrava 2016.
- Tomáš MALÝ, *Smrt a spása mezi Tridentinem a sekularizací. Brněnští měšťané a proměny laické zbožnosti v 17. a 18. století*, Brno 2009.
- Tomáš MALÝ – Pavel SUCHÁNEK, *Obrazy očistce. Studie o barokní imaginaci*, Brno 2013.
- Nancy MANDEVILLE CACIOLA, *Afterlives. The Return of the Dead in Middle Ages*, Ithaca 2017.

Nancy MANDEVILLE CACIOLA, *Revenants, Resurrection, and Burnt Sacrifice*, *Preternature: Critical and Historical Studies on the Preternatural* 3, no. 2 (2014), s. 311–338.

Giuseppe MAIELLO, *Vampirismus a Magia posthuma*, Praha 2014.

Robert MARCOUX, *Looking beyond the Face: Tomb Effigies and the Medieval Commemoration of the Dead*, in: Stephen Perkinson – Noa Turel (eds.), *Picturing Death 1200–1600*, Leiden 2021, s. 13–35.

Klement MARKRAB, *Nedělní kázání přes celý církevní rok*, Praha 1878.

Peter MARSHALL, *Beliefs and the Dead in Reformation England*, Oxford 2004.

Pavlna MAŠKOVÁ, *K otázce interpretace kostrového pohřebiště „s projevy vampyrismu“ v Čelákovících*, *Studia mediaevalia Pragensia*, Praha: Karolinum 5, (2005), s. 9–19.

Pavlna MAŠKOVÁ, *Pohřby na místech popravišť jako zrcadlo vztahu společnosti k lidem na okraji*, in: *Przestępczość kryminalna w Europie Środkowej i Wschodniej w XVI-XVIII w.* Red. P. Klint, D. Wojtucki, Łódź – Wrocław 2017, s. 11–23.

Petr MAŤA, *Die Renaissance des Fegefeuers im barocken Böhmen*. In: *Menschen - Handlungen - Strukturen : historisch-anthropologische Zugangsweisen in den Geschichtswissenschaften*, České Budějovice 2001 s. 139–160.

Petr MAŤA, *Svět české aristokracie*, Praha 2004.

Jaroslav MENCL, *Historická topografie města Jičína, Část 1. Zvláštní otisk ze Sborníku Musejního spolku v Jičíně – Roč. V. 1939 a VI. 1940 (Jičín za švédských válek)*, Jičín 1940.

Josef Stanislav MENŠÍK, *Moravské pohádky a pověsti*, Brno 1862.

Helena MEVALDOVÁ, *Berounské pověsti*, Beroun 1993.

Jiří MIKULEC, *Barokní náboženská bratrstva v Čechách*, Praha 2000.

Jiří MIKULEC, *Náboženský život a barokní zbožnost v českých zemích*, Praha 2013.

Ján MJARTAN, *Vampírske povery v Zemplíne*, *Slovenský národopis*, R.1953, Roč.1 Č.1–4, s. 107–134.

B. MORAVEC, *Co ví lid na Podbrdsku o fextech*, Brdský kraj, 1909, s. 68–69.

Magdaléna MORAVOVÁ a kol., *Ráj, peklo a očistec ve středověkých viděních*, Praha 2011.

Enzo NARDI, *Case „infestate da spiriti“ e diritto romano e moderno*, Milano 1960.  
[Strašidelné domy, římské a moderní právo.]

- Alexandra NAVRÁTILOVÁ, *Narození a smrt v české lidové kultuře*, Praha 2004.
- Alexandra NAVRÁTILOVÁ, „Nečistí zemřelí“ v posmrtných a pohřebních obřadech českého lidu. *Český lid* 83/1996, s. 21–31.
- Jan NERUDA, *Arabesky; Povídky malostranské*, Brno 2012.
- Olga NEŠPOROVÁ, *O smrti a pohřbívání*, Brno 2013.
- Emanuela NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, *Nálezové okolnosti českých „pokladů“ za středověku i novověku*. [Praha: Matice česká], 1947, s. 63-70) [Časopis Národního musea, odd. duchovědný, roč. 116 (1947), zvláštní otisk].
- Norman OHLER, *Umírání a smrt ve středověku*, Jinočany 2001.
- Stephen PERKINSON – Noa TUREL (eds.), *Picturing Death 1200–1600*, Leiden 2021.
- Éva PÓCS, *Between the living and the dead: a perspective on witches and seers in the early modern age*. Budapest 1999.
- Hynek z PODĚBRAD, *Boccacciiovské rozprávky*, Praha 1950.
- Jiří POKORNÝ, *Česká literární kultura*, in: Josef PETRÁŇ (ed.). *Počátky českého národního obrození. Společnost a kultura v 70. až 90. letech 18. století*, Praha 1990, s. 240–250.
- Jiří POKORNÝ, *Poznámky k dějinám čtení v pobělohorském období*. In: Jaroslav PÁNEK, (ed.). *Česká města v 16. –18. století*, *Práce Historického ústavu ČAV, Miscelanea*, Praha 1991, s. 227–235.
- Josef POLIŠENSKÝ – Jiří HRUBÝ, *Turecké války, uherská povstání a veřejné mínění předbělohorských Čech*, *Historický časopis* 7, 1959, s. 74–103.
- Pavel PREISS, *František Antonín Špork a barokní kultura v Čechách*, Praha 2003.
- Luc RACAUT, *Print Media*, in: Susan Broomhall (ed.), *Early Modern Emotion. An Introduction*, London / New York 2017, s. 251–254.
- Tomáš RATAJ, *České země ve stínu půlměsíce. Obraz Turka v raně novověké literatuře z českých zemí*, Praha 2002.
- Ruth RICHARDSON, *Death, Dissection, and the Destitute*, Chicago 2009.
- Miriam RIEGER, *Der Teufel im Pfarrhaus: Gespenster Geisterglaube und Besessenheit im Luthertum der Frühen Neuzeit*, Stuttgart 2011.

Fritz ROTH, *Der Aberglaube im Erzgebirge Nach den Schriften Christian Lehmanns*, Schwarzenberg Sa 1932.

Jan ROYT, *Obraz a kult v Čechách 17. a 18. století*, Praha 1999.

August SEDLÁČEK, *Historické pověsti lidu českého*, Praha 2001.

Alois SIVEK, *Motiv pokladů v krajové literatuře a v ústních tradicích slezského lidu*. Slezský sborník: Věstník Matice opavské / Roč. 46 (6), (1948), s. 134-141.

Stanislav SOUČEK, *Sborníček starých trhových písní ze stol. XVII. a XVIII.* Časopis moravského musea zemského 11, 1911, s. 289–300.

*Staročeský slovník*, [seš.] 8, Praha 1976.

Jay M. SMITH, *Gévaudanské nestvůry aneb Zrod bestie*, Praha 2011.

Jean-Claude SCHMITT, *Revenanti. Živí a mrtví ve středověké společnosti*, Praha 2002.

Martin STEJSKAL, *Labyrintem míst klatých*, Praha 2011.

Cyril STRAKA, *Pověsti strašidelné ze Strahovských letopisů*, Český lid, Vol. 25, No. 1 (1925), s. 15–22.

Josef SVÁTEK, *Dějiny poprav a katů v Čechách*, Praha 2004.

Josef SVÁTEK, *Obrazy z kulturních dějin českých*, díl první, Praha 1891.

Bedřich SVOBODA, *Mše duchů v Kouřimi L. P. 1631*, Český lid, xvi (1906), s. 350.

Valda Marija ŠUVCĀNE, *Lībiešu ciems, kura vairs nav. Rīga 2002*. [Livonská vesnice, která již není.]

Bohuslav ŠALANDA, *České pověsti ze současného sběru. Doklady k dějinám lidového myšlení – I.*, Praha 1989.

Zdeněk ŠIMEČEK, *Počátky novinového zpravodajství a novin v českých zemích. (Do devadesátých let 18. století.)*, Brno 2011.

Radmila ŠVAŘÍČKOVÁ SLABÁKOVÁ, *Dějiny emocí: nové paradigma ve studiu historie*, Český časopis historický 114, 2016, č. 2, s. 291–315.

J. R. TESAŘ, *Z kraje Daliborova. 100 pověstí z Litoměřicka*, Lovosice 1926.

Günther THOMANN, *Die Armen Seelen im Volksglauben und Volksbrauch des altbayerischen und oberpfälzischen Raumes*. Untersuchungen zur Volksfrömmigkeit des 19. und 20. Jahrhunderts. Teil II., Regensburg 1971.

Keith THOMAS, *Religion and the Decline of Magic. Studies in Popular Beliefs in 16. and 17. Century England*, London 1971.

Frances TIMBERS, *The magical adventures of Mary Parish: the occult world of seventeenth-century London*, Kirksville Missouri 2016.

Daniela TINKOVÁ, *Bez zpěvu a bez zvonění: dekriminlizace sebevraždy mezi sekularizací a medikalizací v 17.–19. století*, Praha 2021.

Michael TITZMANN, *Zu Jung-Stillings Theorie der Geisterkunde: Historischer Ort und Argumentationsstruktur*, in: Michael Titzmann – Wolfgang Lukas (eds.), *Anthropologie Der Goethezeit Studien Zur Literatur Und Wissensgeschichte*, Berlin 2012, s. 69–110.

Ann B. TLUSTY, *Invincible blades and invulnerable bodies: weapons magic in early-modern Germany*, in: *European Review of History—Revue européenne d'histoire*, 2015 Vol. 22, No. 4, s. 658–679.

Ivana TOMKOVÁ, *Potopené zrcadlo. Legendy, pověsti a pověry z Bretaně*, Praha 2005.

„Totenkultur“: *Umrlici a oživené hroby*. HOP. Historie – Otázky – Problémy Roč. 11, č. 1 (2019).

Josef UNGER, *Pohřební rítus a zacházení s těly zemřelých v českých zemích (s analogiemi i jinde v Evropě) v 1. -16. století*, Brno 2002.

Hans-Jörg UTHER, *The Types of International Folktales. a Classification and Bibliography Based on the System of Antti Aarne and Stith Thompson*, Helsinki 2004.

Tiina VÄRE et al, *Fame after Death: The Unusual Story of a Finnish Mummy and Difficulties Involving Its Study*. *Thanatos* 4(2), 2015, s. 69–77.

Vít VLNAS, *Dvojí zjevení vojska u Králové Hradce*. In: *Marginalia Historica: sborník prací Katedry dějin a didaktiky dějepisu Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy, Praha (1999 [vyd. 2001],) s. 181–200.*

Josef VOLF, *Dějiny novin v Čechách do r. 1848*, Praha 1930.

Petr VOREL, *Staré pověsti a rodinné příběhy perněstejské. (Sebereflexe aristokratického rodu v polovině 16. století.)*, in: Bronislav Chocholáč – Libor Jan – Tomáš Knoz, T, Nový Mars Moravicus, Brno 1999.

Martin WAEHLER, *Die Weiße Frau*, Erfurt 1931.

Diana WALSH PASULKA, *Heaven Can Wait: Purgatory in Catholic Devotional and Popular Culture*, New York 2015.

Zikmund WINTER, *Kulturní obraz českých měst II.*, Praha 1890.

Daniel WOJTUCKI, *Magia posthuma: procesy i egzekucje zmarłych na Śląsku i Morawach w XVI-XVIII wieku*, Wrocław 2022.

Daniel WOJTUCKI, *"The Living Dead" in Modern Era Parish Records in Silesia and Moravia*, Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa, Uniwersytet Jagiellonski – Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellonskiego, 2020, Volume 13, s. 273–287.

Jiří WOLF, *Očistec a revenanti v lidové kultuře českého baroka. Případ pekaře Exelia z let 1648–1649*. In: Zdeněk R. Nešpor, (ed.): *Mezi náboženstvím a politikou. Lidová kultura raného novověku*, Praha 2005, s. 71–78.

Jiří WOLF, *Sny a umrlci v rukopisných pramenech českého baroka*, HOP. Historie – Otázky – Problémy Roč. 11, č. 1 (2019), s. 97–108.

Frank WOLLMANN, *Pověst o bílé paní v literatuře a v tradicích českého lidu*, in: *Národopisný věstník československý* 1912, č. 7–8, s. 145–184.

Frank WOLLMANN, *Vampyrické pověsti v oblasti středoevropské* in: *Národopisný věstník československý*, ročník XIV – XVIII, 1920–1925.

Čeněk ZÍBRT, *Seznam pověr a zvyklostí pohanských z VIII. věku = (Indiculus superstitionum et paganiarum): jeho význam pro všeobecnou kulturní historii i pro studium kulturních přžitků v nynějším lidovém podání: se zvláštním zřetelem k české lidovědě*, Praha 1894.

Čeněk ZÍBRT, *Umění pasovské*, *Národní listy* 1889, č. 3, s. 1–2.

Charles ZIKA, *Prints and illustrated broadsheets*, in: Susan Broomhall (ed.), *Early Modern Emotion. An Introduction*, London / New York 2017, s. 140–146.

## **Elektronické zdroje**

Michal ERNÉE, *Archeologický výzkum novověkého hřbitova na Plešivci*. Dostupné z: [http://www.ckrumlov.cz/cz1250/mesto/histor/i\\_avhrpl.htm](http://www.ckrumlov.cz/cz1250/mesto/histor/i_avhrpl.htm) [29. 5. 2019].

Lena Maria KAISER, „*Weil er geführt ein Wolff leben*“ - *Hintergründe, Rezeption und Deutungen des Werwolfprozesses gegen Peter Stump im späten 16. Jahrhundert*, masterarbeit, Duisburg-Essen 2016.

Dostupné z: [https://duepublico.uni-duisburg-essen.de/servlets/DerivateServlet/Derivate-41899/MasterarbeitPeterStump\\_Kaiser.pdf](https://duepublico.uni-duisburg-essen.de/servlets/DerivateServlet/Derivate-41899/MasterarbeitPeterStump_Kaiser.pdf) [25. 11. 2018]

Václav Jan ROSA, *Thesaurus Linguae Bohemicae*, V., s. 674., dostupné z: <https://bara.ujc.cas.cz/slovniky/rosa/rosafst1138.html> [13. 9. 2021].

Kašpar Zachariáš VUSÍN, *Dictionarium bohemo-latino-germanicum*, dostupné z: <https://vokabular.ujc.cas.cz/nezapojene.aspx?idz=VusSlovBLG1729> [13. 9. 2021].

<https://www.celotajs.lv/lv/e/vilkacakaps>, [1. 12. 2018].

<https://www.koelner-dom.de/interessantes/sagen/diegeistermesse/> [15. 8. 2019]

### **Kvalifikační práce**

Helena CHALUPOVÁ, *Život po životě. Revenanti českých zemí raného novověku*. Praha 2015. Diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.

Monika ENENKLOVÁ, „*Jinak než spálením podezřelých těl nelze.*“ *Případové studie k interpretaci posmrtné magie na moravsko-slezském pomezí*. Brno 2021. Disertační práce. Filozofická fakulta Masarykovy univerzity.

### **Encyklopedická hesla**

*Gespent*, in: Eduard Hoffmann-Krayer – Hanns Bächtold-Stäubli (Hrsg), *Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens*, Band 3, W. de Gruyter, Berlin, 1930, s. 8105.

*Trommel-Geist*, in: Johann Heinrich ZEDLER, *Grosses vollständiges UNIVERSAL LEXICON Aller Wissenschaften und Künste...*, Band 45, Halle & Leipzig 1745, s. 1092–1094.

Willem de BLÉCOURT, *Wolfmensen*, in: *Enzyklopädie des Märchens. Handwörterbuch zur historischen und vergleichenden Erzählforschung*, Band 14, Berlin 2014, s. 789.

Helmut FISCHER, *Totenprozession*, in: *Enzyklopädie des Märchens*, 13 Band (Berlin 2010), 819–824.

Ines KÖHLER, *Geistermesse*, in: *Enzyklopädie des Märchens*, 5 Band (Berlin, 1987), s. 934.



Johann Heinrich ZEDLER, Grosses vollständiges UNIVERSAL LEXICON Aller  
Wissenschaften und Künste..., Band 8, Halle & Leipzig 1734.

Johann Heinrich ZEDLER, Grosses vollständiges UNIVERSAL LEXICON Aller  
Wissenschaften und Künste..., Band 46, Halle & Leipzig 1745.

## Odborná a publikační činnost

### ODBORNÉ ČLÁNKY A RECENZE:

Redigování čísla periodika UČD FF UK Historie – Otázky – Problémy, Totenkultur: Umrlici a oživené hroby, Roč. 11, č. 1 (2019).

CHALUPOVÁ, Helena: *Daleko od svých, daleko od domova. Hroby členů uherského rodu Báthory*. In: Jiří Roháček (ed.), *Epigraphica & Sepulcralia 11. Fórum epigrafických a sepulkrálních studií*. Praha: Artefactum 2022.

CHALUPOVÁ, Helena: *Pokroková internátní škola The Garden School ve Velké Británii jako příklad alternativní výuky mezi světovými válkami a místo pedagogická praxe Olgy Fierzové*. In: Zlatoš M., Kubičková A., Rudorfer F. L., Kopalová P., Kuznetsova V., Frombergerová A. (eds.), *Nouze ve vzdělávání. Emergency in education. Konferenční sborník příspěvků z multidisciplinární mezinárodní konference*. Praha: Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta, 2021, s. 293-304.

CHALUPOVÁ, Helena: *Panelová diskuse Jsou důvody obnovit mariánský sloup?: Praha, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 13. února 2020*. In: *Marginalia Historica: časopis pro dějiny vzdělanosti a kultury* Praha: Univerzita Karlova v Praze Roč. 11, č. 1 (2020), s. 153-158.

CHALUPOVÁ, Helena: *Sláva a pád sedmihradského turkobijce Zikmunda Báthoryho*. In: *Poohří 9: sborník z konference konané v Lounech 10. - 11. října 2019 / Louny: Oblastní muzeum v Lounech*, 2020 s. 135-142.

Chalupová Helena: (rec.) *Václav BŮŽEK, Smrt a pohřby Ferdinanda I. a jeho synů. Reprezentace katolické víry, politické moci a dynastické paměti Habsburků, Praha 2020*. Recenze. In: *Historie - Otázky - Problémy* [online], Roč. 12, č. 2 (2020), s. 109-111.

CHALUPOVÁ, Helena: *Cesta ztracené pečeti tokem dějin – pohnutý osud Jiříka Šverhamra*. In: *Pražský sborník historický XLVII*. (2019), s. 11–38.

CHALUPOVÁ, Helena: (rec.) Mia Korpiola — Anu Lahtinen (edd.), *Death and Dying in Medieval and Early Modern Europe*, Helsinki 2001. Recenze. In: *Historie – Otázky – Problémy* Roč. 11, č. 1 (2019), s. 219-222.

CHALUPOVÁ, Helena: *Vlkodlakův rov. Rozprava kulturněhistoricko-etnologicko-archeologická*. In: *Historie – Otázky – Problémy* Roč. 11, č. 1 (2019), s. 135-145.

CHALUPOVÁ, Helena: *Čechami obchází strašidlo byrokrata. Posmrtné obrazy úředníků*. In: *Folia Historica Bohemica* Praha: Historický ústav Roč. 34, č. 1 (2019), s. 137-166.

CHALUPOVÁ, Helena: *Mše duchů v raném novověku*. In *Poohří 7 Smrt, války a katastrofy*. Louny/Žatec/Kadaň: Historie a současnost Poohří, z. s., 2018, s. 83-89.

CHALUPOVÁ, Helena: *Strašidelní „zlí páni“ optikou „lidových“ pověstí*. In: *Historie-Otázky-Problémy*, 2017, vol. 9, s. 185-193.

CHALUPOVÁ, Helena: *Noviny jisté a pravdivé o tom, co se v rumunských zemích zběhlo a jiných rozličných věcech. Oblast dnešního Rumunska v české raně novověké tištěné publicistice*. In: *Jakž lidé hodnověrní zprávu činí: formy písemné komunikace v raném novověku*. Praha: Masarykův ústav a Archiv Akademie věd České republiky, v.v.i., 2018, s. 191-206. Hradilová – M. Tošnerová, Masarykův ústav a Archiv AV ČR, Praha 2017.

CHALUPOVÁ, Helena: *„Za večerních červánků“*. In: *Česká literatura: časopis pro literární vědu* Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR Roč. 65, č. 3 (2017), s. 479-482. [Konference, Praha, 2. - 3. 6. 2016]

CHALUPOVÁ, Helena: *Byl Sulla gentleman? Starověký Řím v pozapomenuté hře Ferdinanda Peroutky*. In: Karpíšek J., Sturz Z., Bláhová M., *České, slovenské a československé dějiny 20. století XI*. Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2017, s. 279–285.

CHALUPOVÁ, Helena: *Obrazy milostné z dějin národa českého*. In: *Marginalia Historica: časopis pro dějiny vzdělanosti a kultury* 7, 2/2016, s. 71-104.

HANDLEY, Sasha: *Sleep in Early Modern England*, New Haven — London 2016.

Recenze: Chalupová, Helena: *Historie – Otázky – Problémy* 8, 2016, č. 2, s. 171–173.

CHALUPOVÁ, Helena: *Žena českého raného novověku v úloze revenanta*. In: Hubálek, T. (ed.) *Sborník z V. mezinárodní vědecké konference studentů doktorských studijních programů v oblasti společenských věd*. Praha: Epocha, 2016. 1 CD ROM, s. 139-150.

CHALUPOVÁ, Helena: *Pověsti coby plod druhého života dějin města na příkladu Prahy*. In: *Jak psát dějiny velkých měst?*. Brno: Archiv města Brna, 2016 - (Červená, R.; Dvořák, T.; Vyskočil, A.), s. 299-306.

CHALUPOVÁ, Helena: *Obrozenecký kněz Filip Čermák Tuchoměřický a jeho „tiché skutky národu užitečné“*. In: *Confluens – vlastivědný sborník Mělnicka* č. 9, 2015, s. 58-85.

CHALUPOVÁ, Helena: *Kulturní aktivity JUDr. Jaromíra Rašína*. In: *Marginalia Historica*: časopis pro dějiny vzdělanosti a kultury 5, 1/2014, s. 31-62.

## **PEDAGOGICKÁ ČINNOST:**

Akademický rok 2022/2023 a 2023/2024: *České a obecné dějiny III.*, výuka cvičení pro studenty bakalářského programu, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, PedF UK.

Akademický rok 2020/2021 a 2021/2022: *Dějiny každodennosti raného novověku* – výuka bakalářského výběrového semináře, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, PedF UK.

Akademický rok 2019/2020 a 2020/2021: *Early Modern History*, výuka přednášky pro studenty programu Erasmus, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, PedF UK.

Akademický rok 2019/2020: *Obrazy starších českých dějin ve filmu*, výuka bakalářského výběrového semináře, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, PedF UK.

Akademický rok 2017/2018: *Starší české dějiny v historickém filmu a televizi* – výuka bakalářského výběrového semináře, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, PedF UK.

Akademický rok 2017/2018: *Živí a (ne)mrtví v raném novověku* – výuka povinně volitelné přednášky, Ústav českých dějin, FF UK.

Akademický rok 2016/2017: *Život po životě českých revenantů v minulosti* – výuka bakalářského výběrového semináře, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, PedF UK.

2016-2018: *Chapters in the early Czech history* – výuka série přednášek pro studenty programu Erasmus.

## **VÝZKUMNÉ PROJEKTY:**

2022-2025, GAČR, č. 22-04258S – projekt *Anatomie nemocné duše. Od „vášni duše“ a „empirické psychologie“ k psychiatrické nemocnici v českých zemích (1770-1914)* – spoluřešitelka projektu.

2018-2019, GAUK, č. 1698318 – projekt *Prameny k dějinám česko-rumunských vztahů v předmoderní době* – řešitelka projektu.

2017-2018, FF/VG/2017/27, i. č. 260424106 – projekt *Metodika konstruktivní komunikace s návštěvníkem ve filmově-historické expozici* – spoluřešitelka projektu.

2016-2018, FF VS UK 2016-18 TO 2 – Tvůrčí práce studentů směřující k inovaci vzdělávací činnosti; FF\_16\_TO2\_33: *Kapitoly ze starších českých dějin* – spoluřešitelka projektu.

## **ODBORNÉ STÁŽE**

03. 06. 2021-01. 07. 2021, *Polsko, Uniwersytet Wrocławski*, program CEEPUS

01. 01. 2020, *Vídeň, Universität Wien*, program Aktion

08. 07. 2019-28. 07. 2019, *Rumunsko, Universitatea din Craiova*, mezivládní dohoda

02/2019-07/2019, *Maďarsko, Eötvös Loránd Tudományegyetem Budapest*, Bölcsészettudományi kar (Univerzita Loránda Eötvöse Budapešť, Filozofická fakulta), LLP – Erasmus, Historie

2015-2016, odborná stáž na *Oddělení starších českých dějin* (Historické muzeum), Národní muzeum v Praze.

01/2014-06/2014, *Velká Británie, Northumbria University Newcastle upon Tyne*, LLP – Erasmus, Historie

## **PŘEDNÁŠKOVÁ A KONFERENCEČNÍ ČINNOST:**

23. 6. 2023: Referát s názvem „*Subsidiaries of the Prague Institute for the Insane in the Czech countryside until 1914*“ v rámci konference *The Birth of the Clinic: Hospitals and the Institutionalisation of Health Care in Central and Eastern Europe, 1784–1914* (22.–24. června 2023, Deutsches Historisches Institut Warschau – Ústav českých dějin, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha).

22. 6. 2022: Referát s názvem „*Nadační fond Filipa Čermáka Tuchoměřického pro podporu spisovatelů a vědců a Alois Jirásek*“ v rámci konference *Staré příběhy české* (ku poctě Aloise Jirásky) (22. 6. 2022, Pedagogická fakulta UK, Praha).

30. 11. 2021: Přednáška s názvem: „*Fenomén fexta v raném novověku – kouzla vojenského prostředí třicetileté války*“ v rámci programu U3V na Husitské teologické fakultě UK.

28. 5. 2021: Referát s názvem: „*Pokroková internátní škola Garden School ve Velké Británii jako příklad alternativní výuky mezi světovými válkami*“ v rámci konference *Nouze ve vzdělávání* (28. 5. 2021, Pedagogická fakulta UK, Praha).

20. 5. 2021: Referát s názvem: „*The Dead and Souls in Early Modern Bohemia - Historical Context and Terminology*“ v rámci konference *Dusza w doczesności – dusza w nieskończoności* (20. 05 - 21. 05. 2021, Varšava).

26. 11. 2020: Referát s názvem: „*Fenomén fexta v raném novověku*“ v rámci konference *Tři staletí v srdci Evropy (Česká a evropská společnost 16. až 18. století)* (26. 11. 2021, Hradec Králové).

12. 11. 2020: Referát s názvem: „*Daleko od svých, daleko od domova. Hroby členů uherského rodu Báthory*“ v rámci 19. zasedání k problematice sepulkrálních památek (12. - 13. 11. 2020, Praha).

4. 2. 2020: Referát s názvem: „*Božena Němcová ve filmu*“ v rámci akce *Přednášky k 200. výročí narození Boženy Němcové* (4. 2. 2020, Praha Vyšehrad).

6. 11. 2019: Referát s názvem: „*Revenanti v českých zemích na počátku raného novověku*“ v rámci konference *Tři staletí v srdci Evropy. Česká a evropská společnost v 16. – 18. století* (6. 11. 2019, Hradec Králové).

11. 10. 2019: Referát s názvem: „*Sláva a pád sedmihradského turkobijce – Zikmund Báthory v Libochovicích*“ v rámci konference *Poohří 9 – Paměť a tradice* (10. - 11. 10. 2019, Louny).

7-12/2018: Workshop – projekt Central Kolleg – Humboldt Universität zu Berlin. Workshop v rámci projektu Central Kolleg; téma projektu: *Cultivating Cosmopolitanism in the Nationalist Era: Central European Capital Cities (1870-1940)*; příspěvek: „*National minorities from East Europe in Czechoslovakia – student’s fellowships*“.

7. 11. 2018: Referát s názvem: „*Ta, co měla za muže Sedmihradskýho*“ – rakouská arcivévodkyně *Marie Christierna* v rámci konference *Tři staletí v srdci Evropy. Česká a evropská společnost v 16. – 18. století* (7. - 8. 11. 2018, Hradec Králové).

8. 11. 2017: Referát s názvem „*Vyobrazení Zikmunda Báthoryho v letákové publicistice*“ v rámci konference *Tři staletí v srdci Evropy. Česká a evropská společnost v 16. – 18. století* (8. - 9. 11. 2017, Hradec Králové).

20. 10. 2017: Referát s názvem „*Haunted Bohemia. The Early Modern Czech Ghosts*“ v rámci mezinárodní interdisciplinární konference *Dusza w aksjosferze – aksjosfera duszy* (19. - 21. 10. 2017, Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego, Varšava, Polsko).

13. 10. 2017: Referát s názvem „*Mše oživlých zemřelých v raném novověku*“ v rámci konference *Poohří 7 – Smrt, války a katastrofy* (12. - 13. 10. 2017, Kadaň – františkánský klášter).
14. 9. 2017: Referát s názvem „*Mrtví až za hrob. Příspěvek k výzkumu funerální kultury českého raného novověku*“ v rámci mezinárodní konference *11. sjezd českých historiků. Profesionální setkání historiček a historiků České republiky* (13.09-15. 09. 2017, Olomouc).
15. 6. 2016: Referát s názvem „*Rašínova vila v Liběchově jako ukázka modernizace malého města*“ v rámci mezinárodní doktorandské konference *Kreativní město II.: města v interakcích* (15. - 16. 6. 2016, Ostrava)
3. 6. 2016: Referát s názvem „*Strašidelní „zlí páni“ optikou „lidových“ pověstí*“ v rámci konference *Soumrak tradiční společnosti. Český venkov a maloměsto na přelomu epoch* (2. 6. - 3. 6. 2016, Praha)
27. 4. 2016: Referát s názvem „*Žena českého raného novověku v úloze revenanta*“ v rámci V. ročníku *Vědecké konference studentů doktorských studijních programů* (27. 4. 2016, Olomouc).
13. 4. 2016: Referát s názvem „*Obrazy milostné z dějin národa českého*“ v rámci mezioborového symposia *Dějiny jako příběh a obraz* (13. - 14. 4. 2016, Praha).
31. 3. 2016: Referát s názvem „*Byl Sulla gentleman? Starověký Řím v pozapomenuté hře Ferdinanda Peroutky.*“ v rámci konference *České, slovenské a československé dějiny XI.* (30. – 31. 3. 2016, Hradec Králové).
30. 4. 2015: Veřejná přednáška s názvem "*Když jsme se už všichni smířili s jeho ztrátou, připadá mi jeho návrat neobyčejně trapný.*" čili "*Život po životě*" českých raně novověkých revenantů. v rámci cyklu pořádaného Kroužkem pro dějiny raného novověku.
20. 11. 2014: Referát s názvem „*Pověsti coby plod druhého života dějin města na příkladu Prahy*“ v rámci konference *Jak psát dějiny velkých měst?* (19. - 21. 11. 2014, Brno).
18. 2. 2012: Spolek studentů historie FF UK, Přípravné kurzy pro vysokoškolské studium oboru historie, výuka – blok Novověk II. - České dějiny novověku I. (1526-1618).